

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТІВ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З ПРАВОЗНАВСТВА

УДК 378.147

Є. Б. Безсмолий

Аналіз наукових праць свідчить, що висвітлення деонтологічних, культурологічних, психологічних, педагогічних, порівняльно-правових, історичних аспектів юридичної діяльності розкрито науковцями: О. Бандурка, П. Біленчук, В. Васильєв, С. Гусарєв, С. Сливка, О. Тихомиров та ін.

Основною метою розвитку юриста-магістра як професіонала і висококультурної особистості з можливістю творчої самореалізації є оновлення змісту педагогічно-психологічної освіти й організації навчально-виховного процесу відповідно до формування в нього педагогічної культури. Саме тому посилюються вимоги до педагогічної підготовки в магістратурі вищого навчального закладу, що відіграє провідну роль у реалізації актуальних завдань освітньої сфери у професійній підготовці юристів.

Мета статті – розкрити значення педагогічної культури в процесі педагогічної підготовки магістрів права; надати визначення педагогічної культури і здійснити аналіз наукових досліджень у галузі педагогічної культури.

Сучасна система педагогічної підготовки юристів-магістрів орієнтована на розвиток педагогічної культури, психолого-педагогічних професійних умінь та навичок у юристів-магістрів – майбутніх імовірних викладачів вищої школи, а також формування педагогічної культури майбутніх юристів-магістрів, підготовка яких передбачає підготовку викладачів вищого навчального закладу, зокрема в умовах магістратури, що викликає низку суперечностей між:

– новою парадигмою вищої педагогічної освіти, яка спрямована на підготовку висококультурного викладача-юриста, здатного транслювати систему загальнолюдських і професійних цінностей, та порівняно низьким

рівнем сформованості педагогічної культури викладача вищого навчального закладу;

– європейськими вимогами до викладача вищої школи і відсутністю науково обґрунтованих педагогічних умов, що забезпечують формування відповідної педагогічної культури майбутнього викладача в процесі магістерської підготовки;

– необхідністю підвищення рівня педагогічної культури майбутнього викладача вищої школи та недостатньою розробленістю педагогічною наукою ефективних форм і методів, спрямованих на її розвиток в умовах магістратури [3; 4].

Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури. У ній втілено духовні (педагогічні знання, теорії, концепції, накопичений педагогічний досвід, професійні етичні норми) та матеріальні (засоби навчання і виховання) цінності освіти та виховання, а також способи творчої педагогічної діяльності, необхідні для здійснення освітньо-виховного процесу. Отже, реальні потреби вищої і загальноосвітньої школи зумовлюють підвищення інтересу науковців до проблеми педагогічної культури.

Педагогічна культура вчителя є системним утворенням. Її основними структурними компонентами є: педагогічні цінності, творчі способи педагогічної діяльності, досвід створення учителем зразків педагогічної практики з позицій гуманізму.

Показниками високого рівня сформованості педагогічної культури слід вважати:

гуманістичну спрямованість особистості педагога;

психолого-педагогічну компетентність та розвинуте педагогічне мислення;

освіченість у галузі предмета, який учитель викладає, і знання педагогічних технологій;

досвід творчої діяльності, уміння обґрунтовувати власну педагогічну діяльність як систему (дидактичну, виховну, методичну);

культуру професійної поведінки (педагогічного спілкування, мови, зовнішнього вигляду).

Існують різновиди педагогічних здібностей. Вважаємо, що успішну юридичну практику забезпечують дидактичні здібності (готовність юриста виховувати громадян, творчо розвивати юридичне мислення, привчати їх до самостійного опанування елементарних правових знань), комунікативні здібності (уміння легко вступати в контакт з населенням, встановлювати з ним правильні ділові взаємовідносини), конструктивні здібності (здатність передбачати результати своєї роботи, а також помилки та можливі негаразди, проектувати якість юридичних знань громадян), гностичні здібності (уміння пізнавати зміст правового явища, закономірності поведінки громадян, а також власне самопізнання), перцептивні здібності (здатність розуміти психічний стан громадянина, уміти фіксувати деталі його поведінки, а з виразу обличчя судити про винність у кожному конкретному випадку), інтелектуальні здібності (розуміння власного призначення, правових явищ, принципів, законів природи, теорій, проблем тощо), а також деякі організаторські здібності, яких вимагає певна ситуація [5].

Педагогічна культура юриста передбачає його внутрішню зібраність при виборі лінії поведінки. Адже перше враження громадянина про юриста досить часто буває остаточним. З перших хвилин зустрічі юрист активно чи пасивно піддається перевірці на витримку, кмітливість, дотепність, інтелектуальність. Його постава, вираз очей, тон бесіди безпосередньо впливають на зміст висловленого.

Педагогічна культура – це також належне знання культури професійної мови, дотримання мовленнєвого етикету. У мовленні застосовуються і несловесні елементи – міміка, жести, поведінка тощо. Вони також виконують комунікативні функції та формують певний мовленнєвий етикет юриста. Отже, останній можна розглянути як поведінку юриста загалом [1; 5].

Сутність педагогічної культури становлять: зацікавленість населення у сповідуванні правових норм, уміння визначити якість та обсяг доступного,

повчального матеріалу, дотримання службової таємниці, поєднання правових норм з духовними тощо. Основне завдання у педагогічній діяльності юриста – довести людям, чого від них вимагають держава та суспільство, і навчити дотримуватися цих вимог.

Сутність педагогічної культури юриста реалізується через низку функцій, основними з яких є такі:

- формування здатності педагогічної спостережливості та передбачливості;
- набуття вміння аргументації юридичних доказів, тактики й етики допиту;
- підвищення культури юридичного діалогу;
- піднесення якості юридичних консультацій;
- досягнення ефективного двостороннього процесу у вихованні;
- застереження від педагогічного свавілля;
- виховання юридичної активності населення, юридичної просвіти [4; 5].

Тому психолого-педагогічну підготовку спрямовано на розвиток педагогічної самосвідомості майбутнього вчителя, його творчої індивідуальності, що виявляється у способах аналізу, проектування, моделювання, реалізації і рефлексії педагогічної діяльності. Психолого-педагогічний блок містить дисципліни, які передбачають опанування закономірностей психічного розвитку дитини, проектування та моделювання навчально-виховного процесу, різних технологій навчання, виховання й управління, основ педагогічної і психологічної культури.

Педагогічна культура юриста – це творче освоєння теорії та методики проведення правового виховання громадян на засадах педагогічної теорії, педагогічної технології і професійного такту.

Наголосимо, що майже вся професійна діяльність юриста зводиться до правового виховання, яке можна розглядати у двох аспектах – загальному та спеціальному.

Отже, одна з основних функцій педагогічної культури юриста – формування здатності педагогічної спостережливості і передбачливості. Йдеться про здатність юриста відчутти якісні та кількісні зміни у поведінці громадянина, у конкретному правовому явищі. Зокрема, завдяки спостережливості можна виявити ступінь причетності особи до юридичної справи, тенденції розвитку подій, що відбувалися, зрозуміти психічний стан людини на різних етапах. Узагалі кожний контакт з громадянином юрист розпочинає зі спостереження. Це надає змогу передбачати майбутню поведінку громадянина, прогнозувати перспективу розвитку подій, робити більш обґрунтовані юридичні висновки. Загалом з цією функцією педагогічної культури юриста пов'язано своєрідне педагогічне діагностування поведінки особи в конкретній правовій ситуації.

Список використаної літератури

1. Біленчук, П. Д. Правова деонтологія : підручник для вищих навчальних закладів / П. Д. Біленчук, С. С. Сливка. – К. : Атіка, 1999. – 292 с.
2. Васильєв, В. Л. Юридическая психология / В. Л. Васильев. – М., 1991. – 408 с.
3. Гусарев, С. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. – 2-ге вид., перероб. – К. : Знання, 2006. – 487 с.
4. Рижиков, В. С. Теорія і практика конструювання цільових моделей (професіограм) та процесу професійної підготовки майбутніх юристів : монографія / В. С. Рижиков. – Херсон : Айлант. – 280 с.
5. Сливка, С. С. Юридична деонтологія : підручник / С. С. Сливка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Атіка, 2003. – 320 с.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент Рижиков В. С.